

Σε τούτο μάλιστα μπορεί ν' αποδοθεί δικαιολογημένα ή παρατηρούμενη **Νεκροφάνεια** του Νεοελληνικού Πνεύματος. Γιατί η πνευματική ζωή θα ήταν άμεσο αποτέλεσμα της πάλης των ιδεών.

Όσο η πάλη αυτή δε γίνεται αίσθητη μπορούμε να λέμε, ότι το έργο των προοδευτικών δεν έγινε αίσθητο, μολονότι μπορεί να υπάρχουν άτομα, που υποφέρουν από την πνευματική νέκρα και από τη δυναστεία ιδεών, που έπρεπε να λείψουν μαζί με τις γενεές που τις έδημιούργησαν.

Ο καθένας μας μπορεί να γνωρίσει μάλιστα ανθρώπους που νιώθουν να επαναστατεί το είναι τους και ποθούν ν' αντιδράσουν. Μά δυστυχώς— το ξαναλέμε—το έργο τους είναι μηδαμινό ακόμα. Και ο λόγος είναι το δ,τι οι άνθρωποι αυτοί ζούνε χωριστά και σκόρπιοι. Για τούτο αρκούνται σχεδόν όλοι σε ιεραμιάδες κατά του καθεστώτος. Ίεραμιάδες που κι αυτές ψέλνονται νωθρά και σαν εκ περισού.

Και μπορεί να πει κανένας, πώς οι όλιγοι αυτοί αντάρτες έχουν προεξοφλήσει την άποτυχία μιας ευγενικής προσπάθειας, προτού να προσπαθήσουν να δουλέψουν πραγματικά. Και θα νόμιζε κανένας, πώς όλη τη δύναμή τους τη δαπανήσανε στην προσπάθεια που καταβάλαν για να καταλάβουν τις νέες ιδέες.

Δύσκολη δουλιά! Γιατί έπρεπε πρώτα να χαλάσουν και να γκρεμίσουν συθέμελα την ανατροφή και τις συνήθειες του μυαλού, που απόχτησε στο Σχολείο και που τους υποβάλλει το κοινωνικό περιβάλλον. Κι ακόμα έπρεπε να φτιάσουν μέσ' από το χάος μόνοι τους μια δεύτερη ανατροφή, που μόνη σήμερα μπορεί ν' αξίζει κάτι.

Δεινός λοιπόν ο αγώνας και οι ξεοδεμένες επομένως δυνάμεις σημαντικές. Για τούτο σήμερα, για να πάρουν νέο θάρρος και νέη δύναμη να υπηρετήσουν τις ιδέες, που τόσο πάλεψαν για να τις νιώσουν, θα έπρεπε τουλάχιστο να έχουν ένωσει τα μεμονωμένα άτομα μ' ένα είδος φιλικής πνευματικής επικοινωνίας. Ένωση που θα τους δυνάμωνε. Έπικοινωνία που θα τους ξυπνούσε βέβαια και άλλες κοιμισμένες ενεργητικές δυνάμεις.

*

Καμμιά φορά χρειάζεται να χτυπήσουμε με το δάχτυλο το πλαίσιο του βρομέτρου, για ν' αναγκάσουμε τη βελόνα του να παρακολουθήσει τον ύψο του στον ύψο του. Φανταστήκαμε πώς ένα βιβλίο μπορεί να χρησιμεύσει σαν το χτύπημα του δείκτη και να ξεδαυλίσει την ενέργεια της ράθυμης

την κεριακή το πρωί, έντεκα του Μάρτη, βρέθηκε ξανά στην κάμαρα της Κατινούλας, για σίγουρο δε συλλογιότανε το θάνατό του. Ο σκοπός του εΐτανε να καθήση στο Μπ... τρεις μήνες, Μάρτη, Απρίλη και Μάη, ώσπου στα έμπα του Θεριστή, να γυρίση με την Κατινούλα στο Χαμονοκόρφι. Μά δε στάθηκε δυνατό, και χρειάστηκε να προσμένη ως τις δέκα του Άλωνάρη. Έφταιξε ο καιρός. Ο Αντρέας πρόσμενε το καλοκαίρι, πρόσμενε τη ζέστη, για να αναβώση πιά ή ξέρωστη τελειωτικά. Και τόντις έτσι γράφουσε τα καλαντάρια, πώς η άνοιξη αρχίζει με τις είκοσι μιὰ του Μάρτη. Ο ουρανός όμως γράφει άλλα και δε μοιάζει να του μέλη, μήτε για τους άββώστους. Μακκάρ να κανονίση μια μέρα ο άνθρωπος και τον ουρανό. Μέσα στις αλλαγές που ώνειρεβότανε ο Αντρέας για τη μελλούμενη, την άκέρια την έφτυχία του κόσμου, μέσα στις αλλαγές που του φαινότανε άκωμη σαν αδύνατες, ίσως να λογάριζε και την αλλαγή που θα μ'εφερε η ταχτοποίηση της μετεωρολογίας. Έκεινή τη χρονιά, όσους γύρους κι αν έκανε η γης για να ζυγώση πιο κοντά στον ήλιο, άργησε ή άνοιξη, άργησε και το καλοκαίρι. Κρύο ίσα με τα έβγα του Θεριστή. Αλήθεια που όσα τονέ σταναχωρούσανε από μακριά,

τάξεως των νεωτεριστών, της ασύνταχτης ακόμα προοδευτικής τάξεως.

Ένας βαθύτερα ποτισμένος από το φαρμάκι της άρχης του Bentham «της προτιμήσεως του έλυτου μας», ένας που θα πίστευε, ότι το άτομικό συμφέρον είναι άνωτερο απ' όλα τ'άλλα τα συμφέροντα μαζι, θα μ'ελεγε πώς μόνο ένα βιβλίο μ'ε χρειάζεται, το βιβλίο που θα μ'ε έδειχνε με ποιόν τρόπο μπορεί να κινηθεί ζωηρό του καθενός Έλληνα το άτομικό του ενδιαφέρον για τα ζητήματα που ενδιαφέρουν το Κοινό Καλό. Γιατ' είναι γνωστό, πώς οι άνθρωποι κατορθώνουν να διακρίνουν βαθειά και σωστά μόνο τα ζητήματα, για τα όποια νιώθουν ζωηρό άτομικό ενδιαφέρον.

Οι άνθρωποι όμως που έμαθαν να σκέπτονται— και τέτιοι θα είναι οι νεωτεριστάι— μπορούν εύκολα να καταλάβουν και το «γιατί» και το «πόσο» συμφέρει στ' άτομα ή προκοπή του όλου. Έπομένως από την τάξη των προοδευτικών—αν υπάρχουν—το ενδιαφέρον για το Κοινό Καλό δεν μπορεί να λείψει.

Άρκει, λοιπόν, το δαχτυλοχτύπημα στο πλαίσιο, άρκει ένα τίναγμα, που σε ανθρώπους φωτισμένους μπορεί να το δώσει το διάβασμα μιας σελίδας αληθινής και φωτεινής, για να ξυπνήσουν οι ενεργητικές δυνάμεις που σήμερα—αν υπάρχουν—βρίσκονται σε άφανέρωτη μορφή.

Και είναι καιρός πλέον ν' αρχίσουν οι νεωτεριστάι τη δουλιά. Γιατί αποδείχθηκε, πώς όσο και χειρότερα κι' αν πάνε τα πράγματα δεν επιτρέπεται να ελπίζουμε, ότι στο τέλος θα στραφούνε μόνον τους στο καλλίτερο. Διότι ο λαός δεν έδωσε κανένα σημάδι πώς μπορεί μια μέρα μόνος του να γυρίσει, να εξετάσει τον έαυτό του, για να βρεί τα σάπια κομμάτια του κοινωνικού οργανισμού του και να τα κόψει.

Όχι! δεν πρέπει να μ'ε απομείνει καμμιά ελπίδα—όσο κι' αν π'αμε χειρότερα—ότι θα νιώσει τα σφάλματά του ο λαός. Όπως δεν υπάρχει ελπίδα να γίνει ποτέ πραγματολόγος και άνθρωπος των έργων ο «μεταμώνα θηρέων» Δάσκαλος: Αυτά πρέπει να τα θεωρούμε βέβαια, αφού το πάθημά μας του **Θ** δεν έγινε μάθημα μήτε στο λαό, μήτε στο δάσκαλο που τον κυβερνά. Κι' όμως ακακόν κακού άκος» έπτε ο άρχαίος. Το κακό, δηλαδή, που μ'ε ήρθε τότε μπορούσε να μ'ε γιατρέψει από το κακό, που μ'ε έφερε στον πόλεμο.

Θυμμάκι να διάβασα σ' ένα λόγο του Πίτ τ'

στο Παρίσι, έδω μήτε τα παρατηρούσε. Άνάσαινε πιο λίφτερα, γιατί τ'όβλεπε το παιδί του, γιατί το παρακολουθούσε στα παραμικρά. Ως και τ'άριθμητικά εκείνα τα κινήματα, που τονέ βασανίσανε όλο το χειμώνα, πάφανε, έμα πάτησε στο Μπ... Μά τα ποτέλεσμα στάθηκαν παράξενα. Καθώς μερικοί άββώστοι λές και δυναμώνουσε από τη θέρμη, μερικοί άλλολικοί από τον άλκολισμό και μερικοί μορφινομανοι από τη μορφίνη, όταν όμως τους κόψης τη θέρμη, τ'άλκολικά ή τη μορφίνα, χάνουσε άμέσως κάθε δύναμη και κάθε αντίσταση, ο Αντρέας τώρα που δεν τέντωνε τα μυαλά του με τη ροβερή την ένταση του άπελπισμού, όπως και στο Παρίσι, άντις άναπαψη, έννοιωθε μέσα του κούραση, άντις χαλάφρωμα καταπλάκωση, άντις άπλή γαλήνη, κάποια λιγοθύμηση της θέλησής του, κι άντις ζύπνημα της ένέργειας, ένα ξεψύχισμα, ένα μικρεμα του έγώ του. Έτσι το λοιπόν ως και στη νεβρική του την καλητέρεψη φαινότανε η τ'άκωση που εΐπαμε του οργανισμού.

Ο Αντρέας τώρα, σαν πήγαινε από την κάμερή του στην κάμαρα της Κατινούλας, σαν καθότανε, σα σηκωνότανε, σαν άκκουμπούσε στις άββώστας το κρεβάτι, σαν την π'άγιαζε, σαν της έδινε

άκόλουθα λόγια.—Οι άτυχίες του πολέμου έπεισαν επί τέλους τον Άγγλικό λαό να στρίψει τα μάτια του άπάνω του, για να δει αν δεν είχε κάποιο μέρος του σώματός του σπασμένο, ξεχαρβαλωμένο.

Σ' έμας όμως δεν έγινε το ίδιο. Η και αν γυρίσαμε για μια στιγμή άπάνω μας τα μάτια μας, τα γυαλιά που μ'ε φόρεσε ο δάσκαλος είναι τόσο θαμπά και σκονισμένα, ώστε δεν κατορθώσαμε να διακρίνουμε, ότι ο Δασκαλισμός είναι η μεγάλη αίτια του κακού.

Ό,τι δεν κ'ναμε τότε δε θα το κ'νοουμε ποτέ πλέον. Γιατί και για τους λαούς, όπως και για τ' άτομα, ο καιρός—ή εύκαιρία δηλαδή—βραχύ μέτρον έχει.

Το έθνικό μας άτύχημα μ'ε έδωσε την εύκαιρία, μα την αφήσαμε κι μ'ε ξεφυγε για πάντα. Κ' έτσι εξακολουθούμε να ζούμε με χίμερες και να λατρεύουμε προλήψεις φορμαρισμένες και τροφοδοτούμενες από τον παντοδύναμο Δασκαλισμό, τις κυρίαρχες ιδέες της ουσιαστικής άκαδημίας που μ'ε κυβερνά.

Αυτές τις ιδέες παλιές και δυνατές τόσο, ώστε να φαίνονται σαν προλήψεις, ήρθε ο καιρός να τις πολεμήσει μια τάξη ανθρώπων νέων με θάρρος, για να τις ξεριζώσει, όσο βαθύρριζες κι' αν είναι.

*

Άλλά σαν π'οι θα είναι οι πολεμιστάι;—Το εΐπαμε. Τα μυαλά τα χειροφρατημένα από τον Δασκαλισμό. Όλοι όσοι κατόρθωσαν να ξαναδημιουργήσουν τον έαυτό τους, ξετινάζοντας και το τελευταίο απομεινάρι του τρόπου του σκέπτεσθαι που άπόχτησαν στο σχολείο, ξεδιπλώνοντας και φρεσκουσιδερόνοντας και την παραμικρότερη δίπλα του μυαλού τους, που τη σχημάτισε το σχολείο. Όλοι όσοι άπόχτησαν τη σοφία και την τέχνη ν' αναγνωρίζουν των πραγμάτων τη δύναμη και να υποκύπτουν μπροστά τους. Όλοι τέλος όσοι δεν είναι από τον όχλο. «Κ' όχλο λέω—με το Δασκαρτό—όλους εκείνους, που κάτω από σκούφια, ή από ψηλό, κρύβουσε λίγα μυαλά και πολλές προλήψεις».

Όλοι αυτοί—πολλοί ή λίγοι—ε; μαζευθούν για να βρουνε την όρεξη να δουλέψουν και για να νιώσουν τη δύναμη να γίνουν οι πιλότοι της ανατροφής και της μοίρας του λαού. Κι' ακόμα για να σταθούν οι πιστοί φύλακες του σπιτιού, που λέγεται πατρίδα.

το χέρι για να περάση στο νοούμερο πέντε, ο Αντρέας έδειχνε μια ήσυχία, μια πραήτητα, μια ειρήνη, μάλιστα και κάτι ταπεινό, κάτι τόσο ταπεινωμένο, τόσο ήμερο που άπορούσε κι' η Κατινούλα, συνηθισμένη ως τα τότες να βλέπη τον άφέντη γοργό στην άπόφαση, γλήγορο στην πράξη, πρόθυμο στην κουβέντα, γιατί κι' η φωνή του σαν πιο χαμηλή.

—«Άφέντη, άφέντη, του έλεγε μ' ένα ύφος που ανατρίχιαζε ο Αντρέας, έπειδή το ύφος εκείνο δε σε γελούσε, σπαρτάριζε στα λόγια της ή ζωή, άφέντη μου, έγω έμ'ε κιλά και να μη λυπάστε. Δέ σας τόγραφα πάντα μου πώς θα γειάνω; Πώς να μη γειάνω κιόλας, αφού ήρθατε; Ηόθατε, κι απότ' δά είναι το μόνο το παρκαπνο μου. Άς είναι! Το θελήσατε κι' έγινε. Τι να κάμω; Στον ουρανό γραμμένο να δ'η θαμ'ακτα στην ύπαρξή της ή χωριατοπούλα».

Του τ'άλεγε απότ' την κεριακή, πρώτη του Άπρίλη, μια μέρα που τόντις άκολούθησε θαμα, δηλαδή που η Κατινούλα έμεινε όλο τ'άπόγεμα σηκωμένη και π'άγιασε μόνο στις έννιά, καθησε μαζί του και στο τραπέζι, άπαράλλαχτα όπως και στην άρχή άρχή, που την έφερε στο Μπ... Δεν μπορούσε ο κακόμοιρος να το πιστέψη, και τέτοιες χαρές, που

21 καί, μὴν μπορώντας νὰ γίνῃ ἀληθινὴ ἀριστοκρατία ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχε ἀρκετὴ φυλετικὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν κλεφτῶν καὶ τοῦ ἄλλου λαοῦ, κατάντησε πλουτολογικὴ—κλέφτικη πάντα—βουλευτοκρατία. Ἡ ἀληθινὴ βουργησιακὴ τάξῃ δὲν εἶναι στὰ πράματα—ἢ πολὺ λίγο. Κ' εἶμαι βέβαιος πὼς ἂν οἱ Χιώτες, Κεφαλλονίτες καὶ λοιπὲς καθαρὰ ἐμπορικὲς τάξεις κυβερνοῦσαν τὴν Ἑλλάδα τ' ἀποτελέσματα θὰ εἴτανε σημαντικὰ καλλήτερα—στὴ διοίκηση τουλάχιστο καὶ στὴ δικαιοσύνη. Τὸ μῖσος ποὺ βαστοῦνε ἀκόμη οἱ κλέφτες-βουλευτὰδες γιὰ τοὺς «ἀμογενεῖς» εἶναι τραγὴ ἀπόδειξις αὐτῆς τῆς ἀλήθειας.

* Συμφωνῶ μὲ τὸν κ. Σκληρὸ πὼς χρειάζεται μὲ τὴ βοήθειαν τοῦ λαοῦ—καὶ μάλιστα μὲ τῆς καθαυτῆς πλουτοκρατίας κατὰ τὴ γνώμη μου—νὰ βιάσουμε τὴ βουλευτοκρατία νὰ ζυγνήσῃ ἀπὸ τὴν παρασιτικὴ τῆς νάρκη. Κι ἀκόμα πάρα πάνω συμφωνῶ μαζί του πὼς ἐμεῖς οἱ δημοτικιστὰδες σπαταλοῦμε πολὺτιμο καιρὸ σὲ ποίηση καὶ θεωρίας. Ἀλήθεια εἴτανε φυσικό ν' ἀρχίσῃ ὁ πόλεμος σὲ καθαρὰ φιλολογικὸ κύκλο γιὰτὶ ἐκεῖ μένει ἐλάχιστη ἡ εὐτύχη, μὰ τώρα ἄρχισε μιὰ κίνησις πρὸ θετικῆς κ' ἐλπίζω γλήγορα νὰ δοῦμε τοὺς λυρισμοὺς νὰ γίνονται ἔργα. Εἶναι θαρρῶ ἀναντίρρητο πὼς ἡ δημοτικὴ εἶναι μόνον ἓνα σύμβολο τοῦ ἀγῶνα κατὰ τῆς γενικῆς ψευτιάς καὶ πὼς γιὰ νὰ πετύχῃ ἡ μεταρρυθμιστικὴ χρειάζεται φανατικὴ πολεμικὴ σ' ὅλα τὰ κοινωνικὰ ζητήματα. Κ' εἶμαι βέβαιος πὼς ἀπὸ τοὺς δημοτικιστὰδες θὰ βγοῦνε μιὰ μέρα οἱ πολιτικοὶ ποὺ θὰ ἐδηγήσουν τὴν ἀναγέννησις.

Ἐνα μοναχὸ θὰ παρατηρήσω τοῦ κ. Σκληροῦ. Δὲ φαίνεται νὰ δίνῃ ἀρκετὴ προσοχὴ στὴ φυλὴ. Οἱ οικονομικὲς ἀνάγκες ποὺ φέρνουνε τὶς κοινωνικὲς ἀλλαγὰς ἔχουνε φυλετικὰ αἷτια. Ἐννοῶ μ' αὐτὸ πὼς γιὰ νὰ προχωρήσῃ καὶ νὰ δυναμώσῃ μιὰ κατώτερη τάξῃ πρέπει πρῶτα ν' ἀνακατωθῇ ἀρκετὰ μὲ τοὺς ἀριστοκράτες ὥστε νὰ καλητερέψῃ τὸ αἷμα τῶν ἀδύνατων καὶ νὰ χαλάσῃ τὸ αἷμα τῶν ἀφεντὰδων. Κ' ἔτσι καθὲ κοινωνικὴ ἐπανάστασις σημάζει πὼς τὸ ζωντανὸ τὸ αἷμα ἐσταξὲ σιγὰ σιγὰ καὶ χύθηκε ἀπὸ τοὺς ἀπάνω καταχτητὰδες στους κατω νικημένους. Ἄν αὐτὸ σφέρεθ' στὸν πολιτισμὸ—τουλάχιστο ἔτσι γίνεται—καὶ τί ἀποτελέσματα θὰ φέρῃ, καθὼς καὶ τί φυλετικὴ πολιτικὴ ἔπρεπε ν' ἀκολουθῇ ἡ Ρωμισμένη, εἶναι ζητήματα πολὺ δυσκολοζέταστα γιὰ νὰ τὰ καταπιεσθῶ σ' ἓνα κριτικὸ ἔθρονον. Ὅπως κι ἂν εἶναι δὲν πιστεύω νὰ βρεθοῦνε ἀλαθευτὲς οἱ σοσιαλι-

ἂν ἔψαχνε πρὸ κατάβραχ' λιγάκι στὴ συνείδησή του, θάβλεπε πὼς ἡ συνείδησή του πρόσταζε πιμονή, πρόσταζε πιμονή, δὲ θὰ παραίτασε τὴν Κατινούλα, θάβρισκε τὴν ἀλήθεια, θάβρισκε τὴν ὑγείαν.

Παρατηρήθηκε πὼς ὅταν ἀκολουθεῖ κανεὶς τὴν ἴσιν τῆς στρατῆς, τῆς στρατῆς ποὺ τοῦ χαράζει τὸ παντοδύναμο Χρέος, δὲν προσέχει μήτε στὶς πέτρες, μήτε στὰ γκάθια ποὺ θάνατωσῇ, παρὰ νοιώθει μέσα του μιὰ σίγουρη ἀπέραντη χαρὰ ἡρωϊκὴ. Περιέργου ποὺ ὁ Ἀντρέας καμιά χαρὰ δὲν ἐννοίωθε. Ὁ Ἀντρέας εἴτανε τσακισμένος. Τσακισμένος! Νὰ, ἡ λέξις ἀφ' ἧς ποὺ καὶ μοναχὸς του τὴν ἔλεγε, τοῦ φαίνότανε σὰ νὰ τοῦ δῆλωνε καὶ τοῦ ἴδιου τὴν ψυχικὴ του τὴν κατάστασις. Τὴν ἰζάκιση, ποὺ τοῦ ἔκοφτε τὴν ἠθικὴν τὴν ἐνέργειαν, τὴν αἰστανότανε παντοῦ στὸν ὀργανισμὸν του. καὶ στὴ σάρκα του καὶ στὰ κόκκαλά του. Κάτι, ἓνα κάτι ἀπερίγραφο, μυστικὸ, ἀξάφνα λὲς καὶ τσακίστηκε στὸν Ἀντρέαν, λὲς καὶ κρυφὰ κρυφὰ τοῦ διάλυσε τὸ εἶναι του. Ἀναμελετοῦσε μὲ τὸ νοῦ του ὅλη τὴν ὑπαρξήν του. Ὁ κανόνας, τὸ κάτω κάτω, στάθηκε ὁ μέγας τοῦ ὀδηγός, ἡ μεγάλην του ἡ πίστις. Καὶ μήπως δὲν εἶχε δίκιο; Μήπως χωρὶς τὸν κανόνα μπορεῖ τίποτις νὰ ὑπάρξῃ; Κοίταξε, ἔχι πιά τοὺς πλανήτες,

στικὲς θεωρίαι ὅσο ὑπάρχουνε φυλετικὲς διαφορὲς—δηλαδὴ διαφορὲς στὸ χαραχτήρα, στὸ κορμὶ καὶ στὸ μυαλό. Καὶ γι' αὐτὸ τὰ κοινωνικὰ προγράμματα μένουν ἀνάκερες φαντασίαι ὅσο οἱ ἄνθρωποι δὲν ἀλλάζουν κι ὅσο δὲ γίνεται μόνη τῆς ἀναγκαστικῆς μιὰ καινούρια ἰσορροπία στὶς κοινωνικὲς τάξεις.

Μουσούρι (Ἱμαλία) 29.10.07.

ΕΡΜΟΝΑΣ

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΩΝ ΔΥΣΤΥΧΙΣΜΕΝΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Τοῦ ἀγαπημένου Δημήτρη.

Ἄολα στημένα γύρω μας κι' ὅλα ἀπλωμένα,
Ἔτσι χωρὶς αἰτία καμμιὰ, λόγο κανένα,
Τὰ δίχτυα τὰ περιπλοκα σφιχτοδεμένα,
Τὰ ραντισμένα μὲ τὸ αἷμα μας—τὸ ἓνα.

Ἄες οἱ τεχνίτες οἱ καλοὶ πὼς τᾶχουν πλέξει,
Μὲ πόση τάχα ὑπομονὴ δὲν τᾶχουν βρέξει,
Ποὺ τοὺς ἀξίζει κι' ἀπὸ μᾶς, δίχως μιὰ λέξη,
Τὸ αἷμα μας στὰ δίχτυα τους ὅλο νὰ τρέξει.

Ὅμως καὶ τᾶλλα πράματα ποὺ ἦρθαν κατόπι,
Κάμαν τὰ ποὺ δὲν μπόρεσαν πιδέξιοι τρόποι,
Καὶ δούλεψαν τὰ δίχτυα μας θεοὶ κι' ἀνθρώποι,
Ποὺ πιά μὰ νὰ τὰ σπάσουμε μάταιοι οἱ κόποι.

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΛΙΘΟ ΤΟ ΝΕΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΣΤΕΦ. ΡΑΜΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Dum spero spiro

Ὁ καθὲς λαὸς τὴν καθὲ ἐποχὴν κυβερνήθηκε οὐσιαστικὰ ἀπὸ μιὰν Ἀκαδημία. Οἱ ἀκαδημαϊκοὶ ἦταν παντοῦ καὶ πάντοτε οἱ γνησιότεροι ἀντιπρόσωποι τῶν ἰδεῶν ποὺ κυριαρχοῦσαν τὴν ἐποχὴν. Εἶναι, δηλαδὴ, οἱ ἀκαδημαϊκοὶ, οἱ συντηρητικοὶ πρόμαχοι παλαιότερων ἰδεῶν, γιὰτὶ μιὰ ἰδέα γιὰ νὰ γίνῃ κυρίαρχη θὰ πρὶ πὼς πάλαισε.

Καὶ τὸν τόπον μας λοιπὸν σήμερα τὸν κυβερνοῦν κυρίαρχες ἰδέαι καὶ προλήψεις, ποὺ ἀποκρυσταλλώθηκαν στὶς ἀσπρόμαλλες κεφαλὰς καὶ σαρκώθηκαν στὶς λιγυρμέναις ἀπὸ τὰ χρόνια κορμωστασίαις τῶν ἀκαδημαϊκῶν, ποὺ προεδρεύουν καὶ τυπικὰ σὲ ὅλες τὶς κοινωνικὲς, φιλολογικὲς καὶ φιλελευθευτικὲς ἐταιρίαις μας.

ἔχι τὰ σκέρια τὰρίφνητα τῶν ἀστεριῶν στους οὐρανούς, ἔχι τὸν κόσμο, κοίταξε τὸ πλάσμα τὸ πρὸ ταπεινὸ, κοίταξε καθὲ ὄντο, καὶ θὰ δῆς πὼς γιὰ νὰ κνιῶνται, γιὰ νὰ εἶναι, πρέπει ὅλα τᾶτομα τῆς ὕλης, τὰ ἀφαντὰ τους τὰ μόρια, ὅλα τους ὅλα, ἓνας κανόνας νὰ τὰ συγκρατᾷ, ἓνας κανόνας νὰ συγκρατᾷ τὸ κρυστάλλο τᾶψυχο καθὼς καὶ τὸν ἄνθρωπον τὸν ψυχωμένο. Ἐνα σύστημα καθὲ πλάσμα καὶ νόμος τῆς δημιουργίας ὁ κανόνας. Ἡ γεωμετρία. Καὶ στὸ βίον μας τὸν πολιτισμένον, ποιά εἶναι ἡ παντοτινὴ μας ἡ μάχη, ποιά ἡ τάξις μας, ποῖο τὸ πάσκιμά μας τὸ αἰώνιο; Νὰ κανονίσουμε μαζί μὲ τὸν ἀθρόον τὸ βίον, γύρο γύρο, καὶ τὴν περιθωρίωσιν τὴν πλάσῃ. Ὅταν τὸ καταφέρουμε, τότες καθαφτὸ θὰ γμῖσουμε τὸν προορισμὸν μας.

Προσπάθησε κι ὁ Ἀντρέας, μὰ τί κατάφερε; Χαλάσματα ξάνοιγε παντοῦθε καὶ σωρούς. Χάλασμα, πρῶτο χάλασμα του, ἡ Ὀλία του. Χάλασμα ἡ Κατινούλα, ποὺ γλύτωσε, βέβαια, μὰ μὲ τὴν ὑγείαν τῆς καταστραμμένη. Χάλασμα τώρα κι ὁ ἴδιος, ποὺ πέρα γιὰ πέρα πήγαινε ἡ δύναμή του, πήγαινε ἡ δουλειά του. Καὶ γιὰτὶ; Γιὰ τὶς ἀταξίαι, γιὰ τὶς ἀκανονισίαι τῶν ἀνθρώπων, γιὰ ἓνα σταθμάριχον τοῦ Μπ... γιὰ ἓνα τραῖνον, γιὰ ἓνα παιδί ποὺ ἔβαζε δ-

Οἱ σεβάσμιοι αὐτοὶ κύριοι, ὅπως εἶναι φυσικό, διοικοῦν μὲ τὸ πνεῦμα τῆς περασμένης πλέον ἐποχῆς τους, μὲ ἀντιλήψεις χτισμένες μὲ παλιὰ πλέον ὕλικα, γιὰτὶ τὸ μυαλό τους, κι' ἂν εἶχε ἀκόμα τὴ δύναμιν νὰ δουλέψῃ γιὰ νὰ κατανοήσῃ τίς ἀνάγκες τῆς σημερινῆς ἐποχῆς καὶ τίς νεόβλαστες ἰδέαι, δὲν μπορεῖ ν' ἀντιτάξῃ σὲ πολὺχρονας συνήθειαι τῆς σκέψης παρὰ μιὰν ἀδυνατότατη ἀντίστασις.

Ὁ φυσικὸς αὐτὸς νόμος εἶναι φανερός καὶ γενικὸς. Ἐξακολουθεῖν λοιπὸν νὰ μᾶς κυβερνοῦν οἱ ἀκαμαϊκοὶ μας ἔχι βέβαια χάρις τοῦ μυαλοῦ τους τὴν παραγωγικὴν δύναμιν, ἀλλὰ μὲ τὴν δύναμιν ποὺ τοὺς παρέχει τὸ γόητρο τῆς ἀπὸ καιρὸ θεμελιωμένης προσωπικότητος. Δυστυχῶς τὸ γόητρο, ποὺ μπορεῖ νὰ κρατήσῃ τὸν ἄνθρωπον στὴν ἀρχή, δὲν κρατεῖ καὶ τὸ μυαλό δυνατό.

Γιὰ τοῦτο δίκαιον εἶναι νὰ συμπεράνουμε, ὅτι ἀπὸ τοὺς πνευματικὸς ἀρχηγούς μας ὁ καθένας ἀμήτε χεῖρονα—οὔτε κρέσσονα ἀλικίας—νόον φέρβεται—γλώσσαν τε.—»

Ἐπάρχει λοιπὸν καὶ στὴν Ἑλλάδα, ὅπως ὑπῆρξε παντοῦ καὶ πάντοτε, μιὰ οὐσιαστικὴ ἀκαδημία, ἡ συντηρητικὴ δύναμις, ποὺ ἀντιπροσωπεύει τὶς γέρικαις ἰδέαι μιᾶς πνευματικῆς ἐποχῆς, ποὺ ξέρουμε ὅτι τὴν ἀνάβρεψε ὁ Δασκαλισμὸς καὶ τὴν συγκίνησε ὁ Ρωμαντισμὸς. Ἡ διπλοπρόσωπη, δηλαδὴ, Ψευτιά.

Ἄλλὰ στὰ προοδευτικὰ κράτη παρεκτός τῶν παλιῶν ἰδεῶν ἀντιπροσωπεύονται, ἀπὸ μαχητὰς νεωτεριστὰς, καὶ οἱ σύγχροναι ἰδέαι, οἱ μητέρες τοῦ μέλλοντος. Οἱ σωστοὶ ὅμως νεωτεριστὰι—τὸ λέμε ἀμέσως—διακρίνονται ἀπὸ τὸν ἀκριβόλογο καθορισμὸν τῶν ἰδεῶν τους καὶ ἀπὸ τὸν βαθύτατον ἐνθουσιασμὸν τους γι' αὐτὰς.

Οἱ νεωτεριστὰι, δηλαδὴ, εἶναι μελετημέναι καὶ φωτεινὰ μυαλά. Γιατὶ καὶ τὸ ξελαγάρισμα τῆς ἰδέας καὶ ὁ βαθὺς γιὰ τὴν ἰδέαν ἐνθουσιασμὸς, ποὺ δὲ θὰ γνωρίσει ποτέ τὸν κόρον, εἶναι ἀκολουθήματα τῆς φωτεινῆς μελέτης. Καὶ πραγματικῶς ἀκριβολογία σημαίνει, ὅτι μὲ τὴν μελέτη καὶ μὲ τὴν προσοχὴν νικῆθηκε ἡ ἀσυναρτησία, τὸ μεγάλο αἷτιον τῆς ἐπιπολαϊότητος. Ἐπομένως ὁ ἀκριβόλογος καθορισμὸς τῆς ἰδέας φέρνει τὸν ἐνθουσιασμὸν τὸν βαθύ, ποὺ περιέχει τὴν σταθερότητα καὶ τὴν ἐνεργητικὴν ἐπιμονήν, ποὺ δὲν περιορίζεται μόνον στὸ νὰ διατηρήσῃ κάτι ἀλλὰ καὶ νὰ τὸ προσδέψῃ.

Στὴν Ἑλλάδα κι' ἂν ἔχουμε τέτοιους ἀνθρώπους δυστυχῶς δὲ μᾶς εἶνε γνωστοὶ ἀπὸ τὴν δράσιν τους.

λα τᾶταχτα, ὅλα τᾶνόητα μὲ τὸ νοῦν του, γιὰ τοὺς γιατροὺς ποὺ τοῦ ἀμελήσανε ἢ ποὺ τοῦ σακατίσανε τὴν ἔρρωστί του, τέλος καὶ γιὰ τὸν ἑαφτό του ποὺ μὲ τὴν λατρεία τοῦ κανόνα σφαλνοῦσε τὰ μάτια του κι' ἔφτανε στὰ κανόνιστα. Τώρα τουλάχιστο καταλάβαινε ὁ Ἀντρέας πὼς τὸ νόημα τὸ σωστὸ τοῦ κανόνα ἴσως νᾶναι ἡ ἀγάπη. ποὺ καὶ δάφτη τὰ πάντα συγκρατᾷ. Ἦθελε μὲ τὴν ἀγάπην νὰ σώσῃ τὴν Κατινούλα, καὶ συνάμα γεννιότανε στὰ σπλάχνα του παράξενος πόθος, πὼς ἄμα τὴ τῶση, καλὸ νὰ γύρῃ τὸ κεφάλι του καὶ νὰ ἡσυχάσῃ. Κακὸ πρᾶμα ὁ θάνατος δὲν εἶναι, ὅπως τὸ φαντάζονται πολλοὶ, μάλιστα γιὰ τὸ πνεῦμα τὸ μεγάλο. Ἐρχεται μιὰ στιγμή ὅπου ἓνας ἄνθρωπος προχώρησε τόσο πολὺ, ἂν καὶ νέος ἀκόμη, στὴν ἐπιστήμην καὶ στὴ σοφίαν, ποὺ τὸ βλέπει πιά ἔαστερα τί πρέπει νὰ γίνῃ γιὰ νὰ λλάξῃ ὁ κόσμος καὶ καθὲ μέρα πονεῖ ποὺ ὁ κόσμος δὲν ἀλλάζει. Νοιώθει τὴ σωτηρία ἐκεῖ ποὺ δὲν τὴ νοιώθουνε οἱ ἄλλοι; καὶ τότες ὁ θάνατος τοῦ σφέρεται, γιὰ νὰ τοῦ σῆσῃ τὴν λαχταρισμένην τὴν ψυχήν.

Ὁ Ἀντρέας πιθανὸν νὰ εἶχε φτάσει σὲ τέτοιον σημεῖον. Μπορεῖ πάλι νὰ πεθυμοῦσε τὸ θάνατον καὶ γιὰ λόγους ποὺ θὰ δοῦμε κατόπι. Ὅταν ὅμως

“Ας χτυπήσουν κι’ αυτοί μια φορά με τὸ χέρι τους τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου, γιὰ νὰ μὰς δείξουν τὸν ἀσύγκριτο ἔχθρό μας τὸ Δατκαλισμὸ καὶ νὰ μὰς μάθουν νὰ ἐκτιμῶμε τὸν κίνδυνο ἀπὸ τὴν κυριαρχία του στὸ σχολεῖο. Κι’ ἄς μὰς μάθουν, ὅτι ἡ σημερινὴ Ἐκπαίδευση θεμελίωσε καὶ ὑποθάλπει τὴν πολιτικὴ γιὰ τὸ καρβέλι, τῆς συναλλαγῆς καὶ τῆς ρουτίνας. Γιὰτὶ βγαίνει καὶ θὰ βγαίνει ἀπὸ τὸν κόρφο τῆς γραμματισμένους, πού θὰ ζήτουν ὡς μισθωτοί, καὶ δημοκόπους φύλακες ἐξ ἐπαγγέλματος τῶν σακροσάντων, ἐπειδὴ δὲν ἔχουν τὴν ἰκανότητα νὰ κάνουν καμμιά δουλιὰ.

“Ὅλλοι αὐτοὶ — πολλοὶ ἢ λίγοι — ἄς χτυπήσουν με σταθερὸ χέρι τὴν καμπάνα τοῦ ἀληθινοῦ κινδύνου, γιὰ νὰ μὰς γλυτώσουν ἐπὶ τέλους ἀπὸ τοὺς ἀγύρτες κμπανοκοροῦστες, πού χαλοῦν ἄδικα καὶ ἀδιάκοπα τὴν ἡσυχία τοῦ κόσμου με παράλογες καὶ παράκαιρες προειδοποιήσεις φανταστικῶν κινδύνων. “Ας μὰς ἀπαλλάξουν ἀπὸ τὰ φαντάσματα πού μὰς ἐπιδειχνοῦν οἱ ἔλεεινοὶ σωθισταὶ τοῦ δασκαλισμοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ σταθερὸς πόλος, πού ὁλόγουρά του στριφογυρίζουν ὅλα τὰ κουρελιασμένα σκιαχτρα τῆς ὑστερικῆς καὶ χλωραναϊμικῆς σημερινῆς Ἑλλάδας.

“Ας μὰς ἐπιδείξουν αὐτοὶ τὴ πραγματικὴ κατάστασή μας, ὑπερνεκρώνοντας κάθε φυσικὴ μας τάση γιὰ τὰ ὄνειρά μας ἀδικαιολόγητα. Κι’ ἄς μὰς ὀδηγήσουν στὸ δρόμο τῆς σωτηρίας, πού πρέπει μόνοι μας νὰ τὴ δημιουργήσουμε, ἂν μπορεῖ ἀκόμα νὰ σωθοῦμε.....

Οἱ τελευταῖες φράσεις εἶναι αὐτὲς πού μεταχειρίστηκε ὁ Φίχτε, μιλιώντας στὴν τάξην τῶν μορφωμένων, με τὴν ἐλπίδα — καθὼς ἔλεγε — νὰ ἐννοηθεῖ ἀπ’ αὐτοὺς, ὥστε νὰ θελήσουν νὰ γίνουν οἱ σημαιοφόροι τῆς Ριζικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Μεταρρυθμίσεως, πού ἐπρότεινε στοὺς συμπατριῶτες του γιὰ μέσο σωτηρίας τῆς Γερμανικῆς πατρίδας.

Οἱ μορφωμένοι ἔκουσαν τὸ Φίχτε. Καὶ ἡ Γερμανία ἔγινε αὐτὴ πού εἶναι σήμερα. — Ἔτσι λέει ἡ Ἱστορία.

(Στ’ ἄλλο φύλλο τελιώνει)

QUO VADIS ?

“Ἡ μεσανύχτια τελετὴ ἐσοκορπίστης
Καὶ τῆς Ἀδύτης τὸ γέλιο ἀκόμα δὲν ἐφάνη
Σὰν τὸν κἀπνὸ τὸ σκότος πάει ἀγρίωντας
Πρὸς τὸ ἄφταστο τοῦ Σύμπαντος λυμάνι.

τοῦ πλημμυρίζανε τὰ στῆθια, ἐμελλε κάμποσες φορές νὰ τὶς ἀπολαψῇ, ἐπειδὴ καὶ τὸ σάββατο, ἑπτὰ τοῦ Ἀπρίλη, πού εἴτανε ἀπὸ τὰ πιὸ ἅγια τὰ μνημόσυνά του, ἡ μερομηνία τῆς παντρειᾶς, ταξιδιώθηκε νὰ σεργιανίσῃ τὴν Κατινούλα με τὰ μάξι ὡς τὸ λιμάνι. Ἐκεῖνὴ τῆ βραδείᾳ, δὲν τὸ εἶπε τῆς Κατινούλας, μὰ ὅταν τραβήχτηκε στὴν κάμερή του νὰ κοιμηθῇ, τὸν πῆραν τὰ κλάματα, ὅχι ἀπὸ λύπη, μόνο ἀπὸ τὴ χαρὰ τὴν περισσισι καὶ ἡ καρδιά του χτυποῦσε χτυποῦσε δυνατὰ, λὲς καὶ ἤθελε νὰ σπασῃ. Τὸν τζάκιζε τὴν χαρὰ καὶ ἡ χαρὰ.

Ὡς τὶς δέκα τοῦ Ἀλωνάρη ἀπὸ τὶς ἐντεκα τοῦ Μάρτη, ὁ Ἀντρέας, ὦρα τὴν ὦρα καὶ στιγμὴ τῆ στιγμῆ, νοσήλεψε τὴν Κατινούλα. Δὲν περιγράφονται οἱ χίλιες φροντίδες, οἱ ἀκατάπαφτες οἱ ἐνοιες. Νόμιζε πὼς ἔδλεπε ὄνειρο, γιὰτὶ ξαναζοῦσε δέφτερο χειμῶνα σὰν τὸν περασμένο στο Πάρισι, ὅταν ἀπὸ τὸ πρῶτὸ στὸ βράδι ἔτρεχε στὴς Κατινούλας, με τὴ διαφορὰ, τὴ διαφορὰ τὴ μακαρισμένη πού τὴν δὲν πολέμοῦσε νὰ τῆς βγάλῃ τὴν πνελονεφριά της, ἀφοῦ δὲν εἶχε, παρὰ τὴν ἔδλεπε πιά με τὰ σωστά της νὰναρβῶνῃ. Τὸ μόνο ζήτημα γιὰ τὴν Κατινούλα, νὰ παχαίνῃ, νὰ κάμῃ δύναμη. Ἐννοεῖται πὼς ἡ δουλειὰ δὲν πῆγαινε πάντα νερό· ὕστερις ἀπὸ τέτοιαν ἀνεμο-

Τῆς Ἄρκτου ἐκλείσανε τὰ βλέφαρα
Μηδὲ πού κράζει πιά τὸ δροῖθι
Ὡς καὶ ἡ Ἀμαρτία πλέον ἐβαλάντωσε
Κι’ ἀποκοιμήθη.

Καὶ σὺ, πού πῆς, ὦ Ἀνήμπορη,
Ἄνάμεσ’ ἀπὸ τὰ κοιμάμεν’ ἄνθη;
Ἄν σὲ ταραζοῦν τὰ τρεμάμενα
Τῶν Ἦσικων σχήματα, Ἐδρυάνθη;

Ἡ Ἀγροῖὸν δὲν εἶσαι σὺ ἡ κακόβουλη
Καὶ μήτε καὶ ἡ Δοκούστα τῶν Ρωμαίων
Ἐέρω τὴν κάτασπρη ψυχούλα σου
Σύμβολον ἄνθιων τροπαίων.

Ποῦ πῆς, ὦ σχῆμα αἰθέριον,
Μ’ ἄσπερος ἀνθὸς στὴ μαύρη κόμη;
Πάνω ἀπ’ τὴν Πολιτεῖαν ὁπού ἐκοιμήθηκε
Τὶ νὰ γυρεῖ ἡ θλίψη ἀκόμη;

Κυτῆς στὸ βράχῳ πού πυργώνεται
Κάποιος Ἰδέας τὸ λευκὸ κάστρο,
Ποῦ στὴν ψυχῆ σου φῶς δὲν ἔριξε
Ὀὐδ’ ὅσο ἐν’ ἄστρο.

Ἄπιστη! ἡ Ἥστον σὲ παράτησε
Κι’ ὄλο μακραίνει καὶ δὲ φτάνει
Καὶ τοῦ Κιντύνου πῆς τὸ σημάγτρο
Νὰ βρῆς καὶ νὰ σημάγης.

Μὰ ἡ Πολιτεία πλέον ἐπόντισε
Καὶ μέσα σου κοιμάται βουλιγαμένη
Κι’ ἔτσι καὶ ὁ Κιντύνος δὲ θ’ ἀκουστῇ
Μόνον ἐντὸς σου θ’ ἀπομένῃ.

Καὶ σὺ θὰ τρέχῃς πάντα, ὦ Ἀνήμπορη,
Ἄνάμεσ’ ἀπὸ τὰ κοιμάμεν’ ἄνθη
Γύρω ἀπ’ τῶν Ἦσικων τὰ τρεμάμενα
Τὰ σχήματα, Ἐδρυάνθη.

ΑΙΜΥΛΙΑ ΚΟΥΡΤΕΛΗ

ΕΓΓΛΕΖΙΚΟΙ ΘΥΜΟΙ

Σείστηκε πάλε καὶ τράνταξε πέρα ὡς πέρα τ’ ὄμορφο τὸ Νησί τῆς Ἀφροδίτης με τὸν Ἑγγλέζο Ἰγυπουργό. Ἡ ἐπίσκεψη τοῦ κ. Τσέρτσιλλ ἔδωκε ἀφορμὴ, ὥστε οἱ Κυπριῶτες νὰ διαλαλήσουν καὶ πάλι τοὺς ἐθνικοὺς τοὺς πόθους, πού με τὴν κλεισμένη εὐλάβεια στὰ φυλλοκάρδια τοὺς μέσα, κι’ ὀλοῦθε στὸ ὠραῖο Νησί, παντοῦ ὅπου πῆγε ὁ ἐπίσημος ξένος, τίποτα δὲν εἶδε παρὰ τὴ Σημαία τὴν Ἑθνικὴν, καὶ τίποτα δὲν ἔκουσ’ ἄλλο, παρὰ τὸ Ἀζήτω ἢ Ἐνωσῆν πού βροντόφωνα καὶ με θέρη ἀσυνείθιστη πιά σ’ ἑμᾶς τοὺς ἐλεύθερους, τοῦ φώναξε ὁ Κυπριώτικος ὁ λαός.

ζᾶλη, δὲ στρώνεται ἡ θάλασσα γιαμιάς. Τὰ σφιζίμκα τοῦ στομαχοῦ τοῦ ἀφηνισμένου ἔακολουθήσανε ἀκόμη. Περισσότερο ἀπ’ ὅλα, ὁ βήχας ἀνησχοῦσε τὸν Ἀντρέα· πολλὸ δὲν ἔβριχε, δὲν ἔβριχε κάποτε ἀλάκαιρες βδομάδες· μὰ τὸ πλεμόνι δὲν ἤθελε νὰ γειάνῃ ὅπως καὶ ἂν εἶναι, τὸ πλεμόνι ἔπαθε πού ἔπαθε, φηγάθηκε λιγάκι στὴν κορρή του.

— «Κύριε Ὀλπιέρη μου, τοῦ ἔλεγε ὁ κ. Κούρης, γιὰ τὸ πλεμόνι νὰ μὴν ἰδρώτῃ τὰρτί σας· καὶ ποτέ του νὰ μὴ γειάνῃ, ἔσας νὰ μὴ σὰς μέλη· ἀκούτε με, τὸ σημαντικὸ, νᾶχῃ ὄρεξη, νὰ τρώῃ!»

Ὅσο γιὰ τὴν ὄρεξη, παρὰ πονα ὁ Ἀντρέας δὲν εἶχε. Ἀπὸ τὸν Ἀπρίλη καὶ κάτω, ἕνα χάξι τὸ φαγί της. Τοῦ κάκου. Τῶνοιωθε, τὸ καταλάβαινε, εἴτανε καὶ ἀντιλέγο το πὼς τὰ βάζαν τῆς Κατινούλας τελειώσανε ἀρετὰ πόρρε τὸ παιδί· τὰ ἱστορικὰ της καταντόσανε ἀπλά, καταντούσανε ἀνιστόρητα, πού νὰ πῆς δὲν εἶχες τίποτις νὰ δηγηθῆς, καὶ γιὰ τὸν ἄββωστο μεγαλήτερη ἐφτυχία δὲν ὑπάρχει παρὰ νὰ σπαίρνῃ ὁ ἱστοριογράφος. Ὁ κ. Σεβιλὰς κουνούσε τὸ κεφάλι του καὶ ἀφτός, μ’ ἕνα χαμόγελο παραξένο. Δὲν τοῦ τόταζε βητά, σὰ νὰ μουρμούριζε ὅμως κάτι μὲς τὰ δόντια του, ἐνῶ τῆς τσιμποῦσε τὰ μάγουλα καὶ τὰ σκέλια, νὰ δοκιμάσῃ πᾶ-

Κι’ αὐτὰ ὅλα καλὰ βέβαια καὶ ἅγια. Μ’ ἀφοῦ ὁ Ἑγγλέζος ὁ διπλωμάτης εἶχε τὴν εὐγένεια, ἡ καλύτερα τὴν πολιτικὴ τέχνη νὰ δεχτῇ μ’ εὐχαρίστηση φαινομενικὴ ὅλες ἐκεῖνες τὶς ἐθνικὲς ἐκδήλωσες, οἱ φίλοι μας οἱ Κυπριῶτες εἶχανε, νομίζουμε, χρέος νὰ σεβαστοῦνε, ἂν ὄχι τίποτε ἄλλο, αὐτὸ τουλάχιστο τῶνομά του. Μὰ οὐτ’ αὐτὸ δὲν τὸ γλύτωσε.

Ἀφοῦ τὸν τριγύρισαν με τμηκίς Ἑλληνικὲς, κι’ ἀπλώσανε ὡς ἐκεῖ κάτω τὴν Ἑλλάδα τῶν ὀνείρων μας καὶ τῶν δικῶν τους, οἱ Κυπριῶτες θελήσανε κι’ αὐτὸ τῶνομά του νὰ ἐξελληνίσουν. Κ’ ἔτσι ὁ κ. Winston Churchill σ’ ἕνα γράμμα τοῦ Παγκυπρίου Γυμνασίου, γραμμένο σ’ ἀρχαία τάχατες γλώσσα, χαιρετίζεται ὁ δῆσυχος με τὶς ἀμίμητες αὐτὲς δοτικὲς: «Τῷ κ. Ὀδίνστον Σορσίλλω !!!

Ὁ Ἰγυπουργὸς λαβαίνοντας τὸ δασκαλικὸ γράμμα, ρώτησε, λέγοντε, σὲ ποιὸν ἐστέλλετο τὸ ἔγγραφο, γιὰτὶ φυσικὰ δὲν μποροῦσε κάνα νὰ φανταστῇ, πὼς Σόρσιλλος εἴταν ὁ ἴδιος ὁ Τσέρτσιλλ· κι’ ἀφοῦ εἶδαν κι’ ἀπέειδαν νὰ τονε πείσουν, πέταξε με θυμὸ τὸ ἔγγραφο τὸ σχολαστικὸ. καὶ εἶπε πὼς ἐπιτρέπει κάθε ἐκδήλωσι λαϊκῆ, ἔστω καὶ ἐκνήτιχ τῆς Πατρίδας του, μὰ πὼς ἐννοεῖ νὰ βρασιάζῃ ψηλότερ’ ἀπὸ κάθε περιπαίζιμο τὸ τίμιον τῶνομά του.

Κι’ εἶχε, θαρροῦμε, ὅλα τοῦ κόσμου τὰ δίκια νὰ θυμώσῃ ὁ ἄνθρωπος, γιὰτὶ ἕνα οἰκογενειακὸ ὄνομα δὲ παρὰδίνετ’ ἐπιτέλους ἔτσι τὸ ἔλεος τοῦ καθε Μιστριώτη ἢ Μιστριωτάκου γιὰ νὰ ἐφαρμάσῃ ἀπάνου του τὴν προγονικὴ του σφίρα.

ΧΥΔΑΙΟΜΑΝΗΣ

ΜΩΣΑΪΚΑ

D' APRES SHUMANN:

Θὰ νὰ περάσουνε καιροὶ καὶ χρόνοι — δίχως ἄλλο
Πάμπολλοι αἰῶνες — ὁ οὐρανὸς πού θὰ εἶναι σὲ μεγάλῳ
Πένθος, φορώντας μοναχὰ μαντιὰ λιλά με γύρα
Πορφύρινη, σὰ βασιλιὰς με πένθηρη πορφύρα:
Μιὰ κουκουβάρια μουσικὴ θὰ πικροκλαίει ὡς πέρα
Τὰ κύματα με τοὺς ἀχοῦς τοῦ πικραμένου ἀγέρα....

Καὶ θὰ εἶναι δέλλι — κάπου ἐκεῖ θάπλωνει ἐν’ ἀκρογιάλι —
Ἐνθ’ ἀπ’ τὸν ἀέλλο τῶν χρόνωνε ἴδια, ἄφαντη, καὶ πάλι
Σὰν πρῶτα, θάχρωναίεται με τοῦ πλάου τὸ χρώμα
Τοῦ ἀνήσυχου καὶ ὀρηκτικοῦ πρὶν σιστειδιάσει ἀκόμα....

Δέντρα μεγάλα, σκνθρωπά, στὴν ἀμμουδιά ἕνα θρηνο
Μέσ’ ἀπ’ τὰ φύλλα τους θὰ λέν — τί κλίμα θὰ εἶναι κείνο! —
Τὸ μαγικὸ τοῦ τῶνομα, πού στὸ ἀκουσμά του μόνο
Γεμίζουνε ὅλα πόνο!

Καὶ θάχρουνται ἀργονίγητα πουλιὰ ξενιτεμένα,
Κύκλους σὰ ἀθήρια παίρνοντας, θυμῶντας τὸν θλιμμένο
Καὶ σὲ ὄνομα τοῦ θάχρουνε τριγύρω του ξυανήσει
Μῦρα λιπόθυμα, ἀπαλά, πού τὰ εἶχαν ἰσημονήσει
Μέσ’ τῆς Φοινίκης τοῖς ἀνθὸς οἱ ἄλῶνες σφαλιωμένα!
(Μίμησις) ΠΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

λε μήπως καὶ ψέφτικο τὸ πάχος.
— «Γιατρέ, μὴ με τοιμπᾶτε τόσο καὶ πονῶ!»
— «Τὸ διαβολοκρίτσι! Φανταστῆτε νὰ μπορέσουμε κιόλας νὰ τὴ χειρουργήσουμε! Ἴσως, τοῦ Ἀη Δημήτρη! Πιὸς ζέρει; Τὸ δάφνισο θέλει σάρκα. Σάρκα, σάρκα νὰ μὰς κάμῃ. Αἰ! τότες σφέρνει.»

Στὰ μπόσικα δὲ μιλοῦσε ὁ Σεβιλὰς καὶ τὸ κάτεχε ὁ Ἀντρέας. Τὴν κεριακῆ, τρεῖς τοῦ Θεριστῆ, πού βγῆκε περίπατο μαζί της καὶ πῆγανε ὡς τὴν ἄκρη τοῦ λιμανιοῦ, ὅπου εἶχε παει ὁ Ἀντρέας μοναχός του τὴν τετάρτη, ἑπτὰ τοῦ Μάρτη, ἄξαφνα, τοῦ φάνηκε τοῦ Ἀντρέα πὼς λιώνει, πὼς δὲν μπορεῖ νὰ βρασταχτῇ καὶ γιὰ νὰ τῆς δείξῃ τὴ χαρὰ του τὴν ἀέραντη, τοῦ ἤρθε νὰ γυρίσῃ καὶ νὰ τῆς πῆ.

— «Κατινούλα, Κατινούλα μου, σ’ ἀγαπῶ!»
Τᾶκουσε τὰ λόγια ἡ καρδιά του· δὲν τοῦ βγήκανε ὅμως ἀπὸ τὸ στόμα. Τρόμαξε. Πῆρε τὸ σαλάκι καὶ τὴν κουκούλωσε νὰ μὴν κρυώσῃ, ἐπειδὴ καὶ φύσηξε θαλασσινὸ ἀεράκι. Τόσο μόνο. Μὰ ταραχτήκε σύστηθα, καὶ συνάμα τὸν πλάκωσε λύπη βαρεία. Χωρὶς νὰ τὸ ξεδιαλύσῃ ξάστερα, κάποιον προμήνυμα θλιβερό τοῦ στριφογύριζε στὸ νοῦ· τὸ δράμα, λέει, ἔλλαξε ὄψη· τὸ δράμα τῆς υγείας ἔπαθε γιὰ τὴν Κατινούλα καὶ ἄρχιζε τὴν Ἀντρέα. Ἔπν’